

www.okumayISEV.com

TEKERLEMELER

DİJİTAL e-KÜTÜPHANE

isev.org.tr

TEKERLEME NEDİR

Sözlüklerde “ağızda yuvarlanan söz, saçma sapan söz, eşesli kelimelerle kurulu konuşma” anlamlarına gelen tekerleme masal, öykü, bilmece, halk tiyatrosu gibi bazı edebi türler içinde veya bağımsız olarak söylenen ölçülü ve kafiyeli sözlerdir.

Çokluk çocuk folklorunda hoşça vakit geçirmek, konuşma kabiliyeti kazanmak, oyunlarda eş ve ebe seçmek için bu yola başvurulur. Masal tekerlemesi, oyun tekerlemesi gibi adlar alırlar. En çok çocuk oyunlarında, masalların baş, orta ve sonunda söylenirler. Yöreye göre değişik isimle de söylenirler. Doğu Anadolu da döşeme, Güney Anadolu da sayışma denir. Karagöz ve ortaoyununda muhavere, çocuk oyununda ebe, çıkarmada ise sayışma diyebiliriz. Türk edebiyatında ilk tekerleme örneklerine 11. yüzyıldan itibaren rastlanır. Divan-ü Lügatit-Türk'te bazı tekerlemeler yer alır.

Âşık fasıllarında Tekelerleme (Tekellüm): Âşık fasıllarında, saz şairlerinin yaptıkları şiir yarışmaları halk dilinde tekerleme, âşıklar arasında tekellüm olarak adlandırılır. Bu tür şiirler ya söylenmesi zor sözcüklerden meydana getirilir ya da darayak şeklindedir. Ayak daraldıkça kafiye bulmak zorlaşır. Âşıklardan biri fasıl aralarında tekerlemeye başlar ve yeni bir ayak açar.

Tekerleme, çocuğun dinleme, konuşma ve dilin anlam yapılarının, cümlelerin, dilin özelliklerini, sık sık yapılan tekrarlarla ezber alışkanlığını kazandırarak çocuğun psikomotor becerilerinin gelişmesine katkıda bulunur. Dilin telaffuzu, boğumlama ile bir bütün hâlinde öğretilmesine katkıda bulunur. Dildeki semboller, alegorik anlatımı, sebep-sonuç iliş-

kisine dayandırarak dilin mantıksal dizinini kavratır. Dilin matematiğini geliştirir. Dilin gülmece ve eleştirel boyutunu tanıtır.

“Ebe ebe nerede, su doldurur derede, dere boyu çalılık, şu ebe ne de alık, ebe suya dalamaz, araba da bulamaz, ene mene dostum, ben sana küstüm, armudu kestim, tavana astım, tap dedi düştü, kargalar üşüştü, bu da bana düştü.”

Ebe bulma oyunlarındaki tekerlemenin dilin koşullarıyla oyunun eş zamanlı olarak tanıtılması, dil aracılığı ile oyun kişilerinin ruhsal ve eylemsel konumlarının belirlenmesi, dili oldukça geliştiren bir durumdur.

Tekerlemeler, manilerin giriş bölümleri, sayışmalar ilk başta anlam-sız görünürler, çok zengin özlü simgesel içerikleri düşünsel olarak da anlaşılmasını zorlaştırır, “Ben anamın beşiğini tıngır mıngır sallarken” tekerleme cümlesinin anlamı şudur: Anası beşikte olacak kadar küçükken o insan var olmayacağından beşiği de sallayamaz. Belli bir düzeyde doğrudur. Bu sözcük kümesi zaman kavramı üstünde ilginç bir oyun oynuyor. Kuşaklar arasında katılım dolayısıyla, ilerde ana olacak her bebekten çocuğun var olduğu söylenebilir. Anasının beşiğini sallayan bir insanın olduğunu söyleyerek bu tekerleme parçası, çok ekonomik biçimde tarihsel zaman kavramının dışına çıkıyor. Kısacası, masaldaki olayların tüm kuşaklar için geçerli olacağını anlatmaya çalışıyor.

Dil oyunları ile tekerleme çocuğun dil sınırlarını tıpkı düş gücünü, düşlerinin sınırlarını genişletir gibi genişletir. Dili matematiksel problemlere dönüştürerek, egzersizler yaptırarak güçlendirir.

Tekerleme, mani, sayışma, bilmece çocuğun dilsel bellek gücünü artırır. Pratik bir dil kazandırır. Çocuklar bu halk anlatı türleriyle eğlenir, düşünmeye başlar, dil ve düşünce ilişkisini sezinler, dilin gizemli dünyasını duyumsar. Bilmeceler, sayışmalar, maniler, bir varlığın, olayın, kavramın adını vermeden kapalı biçimde, çağrışımla birlikte, özelliklerini belirterek bulunmasını sağlarken, çocuğun sözcük dağarcığını da zenginleştirir.

TEKERLEMELER

TEKİR

Bir-iki tombul tekir,
Camdan bakar,
Başına takar,
Hop, hop, altın top!

MİSTİK

Mustafa, Mıstık,
Arabaya kıstık,
Üç mum yaktık,
Seyrine baktık.

TEKERLEMELER

LEYLEK

Leylek, leylek havada,
Yumurtası tavada,
Gel bizim hayata,
Hayat kapısı kitli,
Leyleğin başı bitli.

YAĞMUR

Yağ yağ yağmur,
Teknede hamur,
Bahçede çamur,
Ver Allah'ım ver,
Sicim gibi yağmur.

KARGA

Karga karga "Gak!" dedi,
"Çık şu dala bak!" dedi.
Karga seni tutarım,
Kanadını yolarım.

TEKERLEMELER

PORTAKAL

Portakalı soydum,
Başucuma koydum.
Ben bir yalan uydurdum,
Duma duma dum.
Duma duma dum.
Öğretmeni kandırdım,
Kandırdım.

OYUN

Ooo...
İğne battı,
Canımı yaktı,
Tombul kuş,
Arabaya koş.
Arabanın tekeri,
İstanbul'un şekeri.
Hop hop altın top,
Bundan başka oyun yok.

TEKERLEMELER

HANIM KIZI

Çan çan çikolata,
Hani bize limonata?
Limonata bitti,
Hanım kızı gitti.
Nereye gitti?
İstanbul'a gitti.
İstanbul'da ne yapacak?
Terlik pabuç alacak.
Terliği pabucu ne yapacak?
Düğünlerde, şingır mıngır oynayacak.

KEÇİLER

Ayşe Hanım'ın keçileri,
Hop hop hopluyor,
Arpa, saman istiyor,
Arpa, saman yok,
Kilimcide çok.
Kilimci kilim dokur,
İçinde bülbül okur.
İki kardeşim olsa,
Biri ay, biri yıldız,
Biri oğlan, biri kız,
Hop çikolata çikolata,
Akşam yedim salata,
Seni gidi kerata.

TEKERLEMELER

SINIFLAR

Mini mini birler,
Çalışkandır ikiler,
Mavi gözlü üçler,
Dayak yiyen dörtler,
Misafirdir beşler,
Altılar, altınımı çaldılar,
Yediler, yemeğimi yediler,
Sekizler, semizdirler,
Dokuzlar, doktor oldu,
Onlar bizi okuttu.

EBE

Ebe ebe gel bize,
Uzaktan vur elimize,
Eğer vuramazsan,
Ebesin ebe,
Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi,
Bunu sana kim dedi?
Diyen dedi on yedi,
Yağlı böreği kim yedi?

TEKERLEMELER

TAVUK

Pazara gidelim,
Bir tavuk alalım,
Pazara gidip,
Bir tavuk alıp ne yapalım?
“Gıtgıdak” diyelim.
Happur huppur, happur, happur yiyelim.

TOP

Bir, iki, üç,
Söylemesi güç.
Sana verdim bir elma,
Adını koydum Fatma.
Hop hop hop,
Bir büyük altın top.

DEDE

Altı kere altı otuz altı,
Dedemin sakalı yolda kaldı.
Sakalını aldı dereye attı,
Dedem sakalsız kaldı.

TEKERLEMELER

EV

Evli evine,
Köylü köyüne,
Evi olmayan,
Sıçan deliğine.

İĞNE

Ooooo,
İğne iplik,
Derme diplik,
Çelik çubuk,
Sen çık.

NACAK

Nacak sapına,
İki kes,
Bir sana,
Biri de bana.

HEDİYE

Kızın adı Hediye,
Ekmek vermez kediye,
Kedi gider kadiya,
Kadının kapısı kitli,
Hediye'nin başı bitli.

EL EL EPENEK

El el epenek,
Elden düşen kepenek,
Kepeneğin yarısı,
Keloğlan'ın karısı.

KARNIM AÇ

Karnım aç,
Karnına kapak aç,
Değirmene kaç,
Değirmenin kapısı kitli,
Hey başı bitli!

DEĞİRMEN

Değirmene girdi köpek,
Değirmenci çaldı kötek,
Hem kepek yedi köpek,
Hem kötek yedi köpek.

ÇARŞI

Çarşıya gittim
Eve geldim hanım yok,
Bebek ağlar beşik yok,
Çorba taşar kaşık yok,
Ali baba öldü tabut yok.

HAKKI

Hakkı Hakkı'nın hakkını yemiş.
Hakkı Hakkı'dan hakkını istemiş.
Hakkı Hakkı'ya hakkını vermeyince,
Hakkı da Hakkı'nın hakkından gelmiş.

TEKERLEMELER

HASAN

Hasan, Hasan,
Helvaya basan,
Kapıyı kıran,
Kızı kaçıran.

KÜÇÜK DOSTUM

Küçük dostum gelsene,
Ellerini versene,
Ellerimizle şap şap,
Ayaklarımızla rap rap,
Bir şöyle, bir böyle,
Dans edelim seninle.

ELLERİM PARMAKLARIM

Sağ elimde beş parmak,
Sol elimde beş parmak,
Say bak, say bak, say bak,
Hepsi eder on parmak.
Sen de istersen saymak,
Say bak, say bak, say bak,
Hepsi eder on parmak.

KOMŞU, KOMŞU

- Komşu, komşu!
- Hu, hu!
- Oğlun geldi mi?
- Geldi
- Ne getirdi?
- İnci, boncuk.
- Kime, kime?
- Sana, bana.
- Başka kime?
- Kara kediye
- Kara kedi nerede?
- Ağaca çıktı
- Ağaç nerede?
- Balta kesti
- Balta nerede?
- Suyu düştü.
- Su nerede?
- İnek içti.
- İnek nerede?
- Dağa kaçtı.
- Dağ nerede?
- Yandı, bitti kül oldu

TAVŞAN

- Kapıdan tavşan geçti mi?
- Geçti.
- Tuttun mu?
- Tuttum.
- Kestin mi?
- Kestim.
- Tuzladım mı?
- Tuzladım.
- Pişirdin mi?
- Pişirdim.
- Bana ayırdın mı?
- Ayırdım.
- Hangi dolaba koydun?
- Çıkçık dolaba koydum.
- Haydi, al getir.
- Getiremem.
- Neden getiremezsin?
- Kara kediler yemiş.
- Vay, vay, miyav...

NEREDEN GELİRSİN?

- Nerden gelirsin?
- Zikzak kalesinden.
- Ne gezersin?
- Açlık belasından.
- Nerde yattın?
- Beyin konağında.
- Altına ne serdiler?
- Perde.
- Desene kupkuru yerde...
- Bıyıkların neden yağ oldu?
- Bildircin eti yedim.
- Bildircin yağlı mıydı?
- Gökte uçarken gördüm.
- Saçların neden ağardı?
- Değirmenden geldim.
- Değirmen dönüyor mu?
- Zimbirtisini duydum.
- Ayakların neden ıslandı?
- Çaydan geçtim.
- Çay derin miydi?
- Köprüyü dolaştım,
- İşte geldim sana ulaştım.

TEKERLEMELER

CAM

Bir cam,
İki cam,
Üç cam,
Dört cam,
Beş cam,
Altı cam,
Yedi cam,
Sekiz cam,
Dokuz cam,
On cam,
Bu da benim amcam.

DEVE

Eveleme develeme,
Evvel altı elma yedi,
Seren sekiz serçe dokuz,
Tarman'ın topu kara,
A devenin çatı kara.

TEKERLEMELER

EBE

Ebe, ebe, nerede,
Su doldurur derede,
Dere boyu çalılık,
Derede olur balık,
Şu ebe de ne alık,
Oltamı attım,
Balığı tuttum.
Balık suya dalamaz,
Ebe beni bulamaz.
Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi,
Bunu kim dedi?
Diyen dedi on yedi,
Yağlı böreği kim yedi?

ELLERİM

Ellerim tombik tombik,
Kirlenince çok komik,
Kirli eller sevilmez,
Güzelliği görülmez,
Dişlerim bakım ister,
Hele saçlar, hele saçlar,
Uzayınca tırnaklar,
Kirlenince kulaklar,
Bize pis derler, pis derler.

TEKERLEMELER

PATLICAN

Patlıcan var patlıcan,
Patlasın senin kocan.
Şişko şişko biberler,
Arabaya bindiler.
Elmalar yedi buçuk,
Onu yedi, bir çocuk.
Patlıcandan bıktım,
Ben oyundan çıktım!

PİTİ PİTİ

Ooo, piti piti,
Kremanın sepeti,
Terazi lastik jimnastik,
Biz size geldik bitlendik,
Hamama gittik temizlendik.
Tik tik tik,
Son dersimiz matematik.

ÜŞÜDÜM

Üşüdüm, üşüdüm, daldan elma düşürdüm,
Elmamı yediler, bana cüce dediler.
Cücelikten çıktım, ablama vardım,
Ablam hasta, çorbası tasta,
Al çık, bal çık, sen bu oyundan çık.

TEKERLEMELER

KEDİ

İğnem düştü yakamdan, kedi geldi arkamdan,
Gelme kedi gelme, annem bakıyor balkondan.

TEK TEK TEKERLEME

Tek tek tekerleme,
Üstü kaymak şekerleme,
Dereye düşme çok soğuk,
Söyle bana çarçabuk.

SAKSAĞAN

Saksağan sek sek,
Kuyruğu tümsek,
Kuyruğuna binelim,
Bizim köye gidelim.

ÖRDEK

Çık çıkalım çayıra,
Yem verelim ördeğe,
Ördek yemi yemeden,
Ciyak miyak demeden,
Aldım baktım,
Kimi çıkardım.

ALİ

Armudu kestim,
Tavana astım,
Ali baksa dum dum,
Sakalina kondum,
Beş para buldum,
Cebime koydum.

KUZU

Kuzu kuzu meee,
Bin tepeme,
Haydi gidelim,
Hacı dedeme,
Hacı dedem hasta,
Mendili bohça,
Kendisi hoca.

TEKERLEMELER

İĞNE

Ooooo,
İğne iplik,
Derme diplik,
Çelik çubuk,
Sen çık.

ÇIT PIT

Çit, pıt,
Nereden geldin?
Oradan çık.
Kız saçların kıvrıcık,
Sana dedim sen çık.

MERCAN

O, o, mercan,
Ne getirdi amcan?
Tatlı patlıcan,
Can, can, can.

ANNEM BABAM SU ÇEKER

Annem babam tulumbadan,
Su çeker, su çeker.
Halka da boynumdan geçer,
Halka da boynumdan geçer.

ARMUT

Armut dalda asılsın,
Öykü bugün nasılsın?
Yüz vermiyorsun bana,
Yoksa sen dargın mısın?
Armut dalda ballansın,
Kolun boynuma dolansın.

YARAMAZ

Gördüm, gördüm, gördüm.
Dur bağıрма avaz avaz,
Neyi gördün, a yaramaz!
Kırlar çiçek açtı, açtı,
Kırlangıçlar uçtu uçtu,
Ah ne hoştu, ne hoştu,
Kar eridi sular coştı,
Oh ne hoştu, ne hoştu.

BEŞ DUYU

Beş duyum var,
Beş de parmağım,
Duyuları sayalım:
Göz, kulak, burun,
Dil, deri,
Kardeşimin eli,
Sayalım bir eldeki,
Parmakları,
Bir, iki, üç, dört, beş,
İşte hepsi eşitlendi.

TAHTAYA BAS

Oooooo...
Bir şey duydum.
Kulağıma koydum.
Kulağımdan çıkardım,
Altın tasa koydum.
Altın tas, tahtaya bas,
Tahta çürük çivi tutmaz,
Ayşe annesinin sözünden çıkmaz.

NURİ

Nuri attı iki taş,
Bir cam kırdı bir de baş.
Nerde kaldı terbiye?
Dođru söyle arkadaş.
Yaramazı tutarlar,
Merdivenden atarlar.
Tıngır mıngır giderken,
Arkasından bakarlar.

ALİ BABA

Ali baba tin tin,
Sakalına bindim.
Çarşıya gittim.
Elma aldım,
Elma kurtlu.
Üzüme verdim,
Üzüm çöplü.
Eve geldim,
Keşkek pişmiş,
Öküz ipe düşmüş.

MUSACIK

Babam yoğurt getirdi,
Pisi burnunu bastırdı.
Pisi seni tutarım,
Bıyığını yolarım.
Minarenin kilidi,
Kapıya gelen kim idi?
Amcamın oğlu Musacık,
Kolu budu kısacık...
Şimdi gelir görürsün,
Güle güle ölürsün.
Et yer su içmez,
Hastalığı hiç geçmez.

İKİ GEMİ

İki gemi geliyor,
Biri A, biri B.
Ortasında Kemalpaşa,
Gel gidelim Beşiktaş'a.
Beşiktaş'ta ne var?
Sırma saçlı kız var.
Ali Bey hasta,
Çorbası tasta.

TEKERLEMELER

MAKAS

Makas, makas, makas,
Ali Dayı, noktaya bas,
Trampetler çalınıyor,
Yüzbaşılar darılıyor,
Darılmayın yüzbaşılar,
Can yürekten ayrılmıyor.

ASKERLER

Sıra sıra fenerler,
İşte geldi askerler.
Merdivenden iniyor,
Bize para veriyor.
Yağ parası, mum parası,
Akşama kandil parası.

DOKTOR

Doktor gelir tık tık tık,
Elinde ibrik,
Biz bu ilaçtan bıktık,
Tıka tıka tık.

KEMALPAŞA

Çıktım yüksek dağlara,
Baktım deniz yoluna.
Üç gemi geliyor,
Biri sarı,
Biri kara,
En ortada Kemalpaşa.

SAAT DOKUZU BEŞ GEÇE

Saat dokuzu beş geçe,
Atam Dolmabahçe'de.
Gözlerini kapamıő,
Bütün dünya ađlamıő,
Doktor, doktor kalksana,
Lambaları yaksana.
Atam elden gidiyor,
Çaresine baksana.
Uzun uzun kavaklar,
Dökölüyor yapraklar.
Ben Ata'ma doymadım,
Doysun kara topraklar.

ELE PELEK

Ele pelek elden çıkan,
Sarı kızın sarısı.
Sarı koyunun derisi,
İndim gittim kulağına.
Kulağında bir arı,
Arı beni korkuttu.
Kulağını sarkıttı,
Alla gitsin, pulla gitsin,
Çek şunun birisini

SAÇLARI LÜLELİ

Saçları lüleli,
Etekleri pileli.
Doktor sana ne dedi?
Üç yumurta ye dedi.
Yemedim içmedim,
Ah sancım, vah sancım,
Kurtar beni doktorcum.

TEMİZLİK

Ben küçücük bir kızım,
Kırmızı yanaklarım,
Pırıl pırıl saçlarım,
İnce ince kaşlarım,
İnci gibi dişlerim,
Temiz temiz ellerim,
Işıl ışıl gözlerim,
Şirin şirin sözlerim,
Yoksa ben temiz miyim?

ÇOK KOŞUP DA TERLEME

Çok koşup da terleme,
Soğuk sulardan içme.
Sonra hasta olursun,
Gider doktor bulursun.
Doktor gelir odana,
İğne yapar koluna.
“Ay, ay!” diye bağırma,
Koşup anneni çağırma.

DİŞLER

Pırıl pırıl gülüşler,
İnci gibidir dişler.
Bunlar karışık işler,
Bu elmayı kim dişler?
Dişlerse öykü dişler,
İşte tozpembe düşler

HASTAYIM

Öhö, öhö...
Ateşim var.
Yoksa beni kim tutar,
Beni bahçeye çağırma,
Doktorcuğum çok kızar,
Azar azar ilaçları yazar,
Hastalığım geçmezse,
İğneleri yapar.

HAPŞU

Hapşuu!...
Çok yaşa.
Sen de gör,
Ne oldu?
Üşüttüm.
Geçmiş olsun neden?
Terliğimi giymedim,
Kazağımı sevmedim,
Ilık suyu içmedim,
Bu huydan vazgeçmedim,

PEKMEZ

Dolapta pekmez,
Yala yala bitmez,
On kilo sana,
Yirmi kilo bana.
Ayşe cik cik cik,
Fatma cık cık cık,
Sen bu oyundan çık.

GÜNLER

Pazar pazar paz gelir,
Pazartesi tez gelir,
Salı sallanır gelir,
Çarşamba çullanır gelir,
Perşembe hâlim,
Cuma canım,
Cumartesi balım.

ÜŞÜDÜM

Üşüdüm, üşüdüm,
A benim canım üşüdüm.
Kürkünü giy, kürkünü giy,
A benim canım kürkünü giy.
Kürküm yok, kürküm yok,
A benim canım kürküm yok.
Alsana, alsana,
A benim canım alsana.
Nereden, nereden?
A benim canım nereden?
Saraydan, saraydan,
A benim canım saraydan.
Saraydan gelirler giderler,
En güzelini seçerler.

FINDIK-FISTIK

Fındık, fıstık,
Kadifeli yastık.
Vallahi yenge,
Ben yapmadım.
Horoz yaptı,
Al çık, bal çık,
Saydım, sen çık.

AY AYA

Ay aya,
Ben yaya,
Kızım gitti okula,
Okulda çok çalışmış,
Kurdeleler takınmış,
Etekleri zil çalmış

AMBAR

Ambar, mumbar,
Git babana yalvar.
Baban olmaz derse,
Git amcana yalvar.
O da olmaz derse,
Sen kendini kurtar.

YARAMAZ

Seni gidi yaramaz,
Hiç yerinde duramaz.
Kapı önünde oynamaz,
Kızdırmadan yapamaz.
Ah seni haylaz,
Seni haylaz.

VAR YOK

Odun buldum, kibrit yok,
Kibrit buldum, odun yok.
Para buldum, cüzdan yok,
Cüzdan buldum, para yok.
Bir at buldum, meydan yok,
Meydan buldum, bir at yok.
Yok, yok, yok...

CEVİZ ADAM

Ceviz adam,
Tak tak tak!
Çık kapıya bak,
Kapım iki kilitli
Çatıya konan kim idi?
Bu ceviz çok iriydi.

KIŞ BABA

Kış baba,
Gel yanıma,
Gir koluma,
Gidelim seninle kaymaya,
Kartopu oynamaya,
Ya ya ya...
Bak havaya...
Çık şuraya...

AYŞE

Ayşe, mayşe
Yeni girdim bu işe,
Karşımda iki şişe,
Biri yağ, biri sirke,
Silkele Ayşe silkele.

MEKTUP

Mektup yazdım Hasan'a,
Alıp zarfa koysana,
Al pulunu yapıştır,
Postaneye ulaştır,
Memurlar damgalasın,
Adresine yollasın,
Postacı alıp götürsün,
Hasancığım sevinsin.

TELEFON

Telefon zır zır çalıyor,
Kız kardeşim uyuyor,
Çok fazla meraklandım,
Acaba kimler arıyor,
Arıyor soruyor,
Bak telefon çalıyor,
Zırrr...

EVELEME

Eveleme, geveleme,
Sözlerini çabuk söyle,
Yoldan geleni gözle,
Gidiyorum Konya'ya,
Sen beni biraz özle,
Bay-bay canım.

BİR-İKİ

Bir, iki, dik kulaklı miki,
Üç ile dört üzerini ört,
Beş altı kuşlar kanatlı,
Yedi ve sekiz sizi severiz,
Dokuzla on; omzuma kon,

AY DEDE

Ay dede ay dede,
Evin barkın nerede?
İnce belde,
İnce belin neresinde?
İki dalın arasında,
Keklik getir yağa batır,
Sen yiyemezsen,
Bana getir ay dede.

CÜCELER

Biz yedi cüceleriz,
Bizde her renk bulunur,
Kimdedir darı,
Bundadır sarı,
Ararsan bulursun,
Kimdedir bilirsin.

TAVŞAN

Tuttu beni akşam,
Beyaz bir tavşan,
Havuç verdim gitmedi,
Turp verdim yemedi,
Tavşan beni sevmedi,
Hay koca kulak, hay!

ENTERE-MENTERE

Entere mentere,
Buğday koydum kilere,
Fare nasılsa girmiş,
Yemiş, yemiş, bitirmiş,
Kedi koşmuş ardından,
Terlemiş sıkıntıdan,
Of demiş puf demiş,
Birden atlamış yemiş.

TIRTIL

Tırtıl tırtıl,
Tırtır tırnak,
Tırtır tır mık,
Tırtır katır,
Çatalı köfteye batır,
Kıtır kıtır ısır!

ARABA

Otobüs, araba, tır,
Durakta dur,
Sıraya geç,
Ayakta dur,
Boşaldı yer,
Haydi gel otur!

KİRAZ

Allı kiraz,
Ballı kiraz,
Bana gel biraz,
Kiraz vakti geldi.
Eşim seni şetçi,
Oyunun başı,
Şu çeşmeden su taşı,
Çeşmenin suyu acı,
Kovanın dibi delik,
Bana geldi ebelik.

OPON

Opon opon,
Kızlara jüpon,
Erkeklere pantolon,
Dedelere baston,
Ninelere gözlük,
Babalara palto,
Annelere manto.

ALIŞVERİŞ

Benim bir kuşum var,
Uçtu bir dala kondu,
Dal bana yemiş verdi,
Yemişi aldım, toprağa götürdüm,
Toprak bana,
Çimen verdi,
Çimeni aldım çobana götürdüm,
Çoban bana kuzu verdi,
Kuzuyu aldım kasaba götürdüm,
Kasap bana et verdi,
Dağ tepe aştım kaçtım.

KOMŞU KOMŞU

- Komşu komşu huuu! Sırtındaki ne?
- Arpa.
- Kaça sattın?
- Kırka.
- Eve ne aldın?
- Hırka.
- Çocuğa ne aldın?
- Halka.
- Gökte ne var?
- Gök boncuğu.
- Yerde ne var?
- Yer boncuğu.
- Annen ne yapar?
- Pamuk atar.
- Baban ne yapar?
- Potin diker.
- Ablan ne yapar?
- Yün diker.
- Adın ne?
- Hasan.

TEKERLEMELER

PAZAR

Pazara gittim,
Pazar yok,
Eve geldim,
Annem yok,
Çorbaya baktım,
Kaşık yok,
Dedeme baktım,
Sakalı yok,
Yok, yok, yok!

MAVİ BONCUK

Hık mık,
Nerden geldin?
Oradan çık,
Kız saçların kıvrıcık,
Mavi boncuk.

ETEĞİ PİLE PİLE

Eteği var pile pile,
Saçları var lüle lüle,
Dersimizi yaptık bitti,
Gidiyoruz güle güle.

İĞNE-MİĞNE

İğne miğne ucu düğme,
Fil filince kuşdilince,
Horoz öttü, tavuk tepti,
Bülbül kızı selam etti,
Selamına dua etti,
Al çık bal çık,
Sana dedin sen çık.

TURİST

Denizde dalga,
Hoş geldin abla,
Eteğini topla,
Rahat otur abla,
Etek buliz,
İngiliz turist,

ATATÜRK

Atatürk yoktu,
Düşman çoktu,
Atatürk geldi,
Düşmanı yendi,
Bu güzel yurdu,
Bizlere verdi.

ASKERE GİTTİM

Askere gittim,
Soyun dediler,
Elbise yerine,
Takım verdiler,
Annem hasta,
İh ih...
Babam diřçi,
Hıh hıh,
Ablam manken,
Lay lay...
Kardeşim yaramaz,
Bööööö...

AYAĐIMA BASMA

Ayađıma basma,
Tahtaya bas,
Tahta çürük çivi tutmaz,
Bizim (....) söz tutmaz.

TEKERLEMELER

ELMA

Elmalar yedi buçuk,
Yesinler çoluk çocuk,
Karpuz kestim kan çıktı,
..... oyundan çıktı.

SOĞAN

Soğan sarımsak,
Otur kalk,
Ocağını yak,
Keyfine bak,
Acar Macar,
Dolapları açar,
Annesi gelince,
Fırt diye kaçar.

MEYVELER

Aydında incir,
İzmir'de üzüm,
Bursa'da en güzel şeftali yenir.

ELMA DALI

Bindim elma dalına,
Gittim Halep yoluna,
On deve gördüm,
Birisine bindim,
Ablama gittim,
Ablam pılav pişirmiş,
İçine sıçan düşürmüş,
Vallahi yemem billahi yemem,
Bu dolaptan ne çıkar,
Allı pullu kız çıkar.

ARABANIN TEKERİ

Arabanın tekeri,
Şu kamyonun yükleri,
Şoförün ehliyeti,
Arabanın ruhsatı,
Sana kimler tosladı.

İNCİLERİM

İncilerim döküldü,
Toplayamadım,
Küçük hanım geldi,
Saklayamadım,
İkircik, mıkırcık,
Kız saçların kıvırcık.

GEMİ

Beyaz gemi,
Nerde dümeni,
Martılar uçuyor,
Verin şu yemi,
Martı turp yer mi?
Yemez, yemez,
Bu oyun sürmez.

KADİFECİ

Kadifeci güzeli,
Handadır handa,
Tahta kale dibinde,
Biz size geldik on günde,
Geldinizse geldiniz,
Bizleri memnun ettiniz,
Kutu kutu içinde,
Beğendiğinizi seçiniz.

YILAN

Dama çıktım,
Çalı kestim,
Bir alaca yılan gördüm,
Yılan bizim nemiz olur,
Al çık bal çık,
Sana dedim sen çık.

LEYLEK

Leylek leylek havada,
Yumurtası tavada,
Çağırın gelsin ot yesin,
Ot yemezse et yesin.

LEYLEK

Leylek leylek lekirdek,
Hani ban çekirdek,
Çekirdeğin içi yok,
Koca kızın saçı yok.

LEYLEK

Leylek leylek havada,
Yumurtası tavada,
Kızlar kahve kavurur,
Şingirdaklı tavada.

KARGA

Karga karga gak dedi,
Çık şu dala bak dedi,
Çıktım baktım o dala,
Şu karga ne budala,
Karga fındık getirdi,
Fare yedi bitirdi,
Onu tuttu bir kedi,
Miyav dedi av dedi.

TILKI

Bir, iki,
Çayırdaki tilki,
Vallahi yenge,
Ben dökmedim,
Horoz döktü,
Horoza selam ve çık.

ON DEVE

On deve gördüm,
Birisine bindim,
Ablama gittim,
Ablam pilav pişirmiş,
İçine sıçan düşürmüş,
Bu sıçanı ne etmeli,
Minareden atmalı,
Minarede bir kuş var,
Kandında gümüş var,
Eniştemin cebinde,
Türlü türlü yemiş var.

BABAM

Nereye babam nereye?
Tarlaya kızım tarlaya,
Tarlada keçi kulağı,
Gelinlerin duvağı,
Has bahçeye gidelim,
Kavun karpuz yiyelim,
Kimlerinden yiyelim?
Kızlarınan yiyelim,
Kızlar çiçek ben çiçek,
Elinde gümüş bıçak,
Elimi kesti ne diyeyim?
Mendil getir sileyim,
Mendil Halep yolunda,
Bit pazarı, bit pazarı,
İçinde ayı gezer,
Ayı beni korkuttu,
Kulağını sarkıttı,
Elma verdim yemedi,
Sakız verdim çiğnedi,
Hap hup, kırmızı turp.

CUMARTESİ

Ufak tefek bir çocuk,
Elinde inci boncuk,
Binmiş uçan atına,
Çabuk geldi yanıma.
Tini mini cumartesi,
Süslü püslü tepesi.

ŞUBAT

Ev kuşu, dev kuşu,
İner, çıkar yokuşu.
Bir abası var atar,
Nerede olsa yatar.
Rap rap gelir şubat,
Herkes kol kanat.

KARNE

Akdeniz, Karadeniz,
Karneleri isteriz,
Eğer zayıf gelirse,
Çalışarak geçeriz.
Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on,
Yeşil fayton,
Ton, ton, ton.

NİSAN

Nisan nisan nisancık,
Kimi zaman insancık.
Sarı sarı sardırır,
Zaman zaman kandırır.
Aman aman pek yaman,
Yaşasın canım Nisan.

ARMUT

Armut dalda bir iki,
Tek tek saydım on iki.
Hay Mahmut, Mahmut,
Bal gibi tatlı armut.
Armudu taşlayalım,
Cümbüşe başlayalım.

CİV CİV İLE VAKVAK

Baktı civ cive vak vak.
Kay kay yaptı, yanaştı.
Bunu gören bir bülbül,
Kafese vurdu tak tak.

EL EL EMEK

El el emek,
Hani bana yemek.
Yemek gitti kediyeye,
Bana geldi hediye.
Hediyemi aldılar,
Beni yola saldılar.
Çık çık ceviz,
Bu oyundan çıkın siz.

İKİ

Saatini kurmuş,
Diz çöküp oturmuş.
Gece gündüz okur,
Sırtı biraz kambur.
Ne karga ne tilki,
Adı ikidir, iki.

LEYLEK

Leylek leylek lekirdek,
İki dirhem bir çekirdek.
Lak lak eder kuşdilince,
Göçüp gider güz gelince.
Yedi iklim dört bucağ,
Gezip tozar şen şakrak.

ŞEKER PERŞEMBE

Omzunda bir heybecik,
Yola düşer incecik.
Herkes onu pek sever,
Eşi dostu hep över.
İşite ufacık tefecik,
Şekerdir Perşembe.

İNCİR

Dal ucunda torbacık,
İçi dolu helvacık.
Yemesi ballı incir al,
Ağzına bal akar bal.
Yaş incir, kuru incir,
Tadını yiyen bilir.

TEKİRİM TEKİR

Tekirim tekir,
Doğuştan fakir,
Karnı doyunca,
Dünya vız gelir,
Sabah kalkar,
Yüzünü yıkar,
Bu iş iş bitince,
Bahçeye çıkar,
Birkaç böcek yer,
Keyfi gelince,
Şarkı söyler.

ÇIKTIM ERİK DALINA

Çıktım erik dalına,
Baktım tren yoluna,
İki tren geliyor,
Birine bindim ablama gittim.
Ablam pilav pişirmiş,
İçine sıçan düşürmüş,
Bu sıçanı ne yapmalı,
Minareden atmalı.
Minarede bir kuş var,
Kanadında gümüş var,
Eniştemin cebinde,
Türlü türlü yemiş var.

NAR

Masal masal matlamış,
Narlar dalda çatlamış.
Çarşıdan aldım bir tane,
Eve geldim bin tane.
İçi mercan dolu nar,
Yemesem bana kızar.

EKİM

Dilim dilim dilemez,
Kimsecikler bilemez.
Ah karnım, vah karnım,
Kıvrım kıvrım kıvrandım.
Ekim Ekim aslan Ekim,
Başucumda bir hekim.

TİN TİN CUMARTESİ

Terlik pabuç giyer,
Şingır mıngır gezer.
Öpsem şekerlenir,
Tepsem tekerlenir.
Tin tin Cumartesi,
Günlerin perisi.

MUTFAK

Mutfakta neler oluyor,
Fasulye, bakla kızarmıyor.
Bana bakıyor,
Hayırdır inşallah hey!
Çatlak patlak,
Üstü yuvarlak,
Kremalı börek,
Sütlü çörek,
Çek dostum çek,
Arabani yoldan çek.
Çek, çek amca,
Burnun kanca,
Al sana bir tabanca,
Tabancanın yarısı,
Osman beyin karısı,
Karısının eteği,
Eteğinin pilesi,
Ocak,
Şubat,
Mart,
Nisan,
Mayıs,
Haziran,
Temmuz,
Ağustos,
Eylül,
Ekim, kasım, aralık.

TEMMUZ

Canım balım Temmuz,
Bizim elimiz kolumuz.
Bak tombul tombulcuk,
Gözleri boncuk boncuk.
Yıl boyunca özleriz,
Hep yolunu gözleriz.

ÇİLEK

Alçacık dalı var,
Dalında balı var.
Al çilek, bal çilek,
Yemesem üzülecek.
Vitamini boldur.
Tabağını doldur.

DEVE

Ağır gider, yol alır,
Yükü üstüne bol alır.
Deve sırtında hörgüç,
Tembele iş güç mü güç.
Devler devidir deve,
Kolayca girmez eve.

BİR

Bir eli alnında siper,
Sayılara gülümser.
Ne yan gelip yatar,
Ne bire bin katar.
Sayıların ilkidir,
Adı birdir, bir.

ÜÇ

Sayıları sayarken,
Karşıma çıkar birden.
Ne aslan ne kaplan,
Burma bıyıklı tavşan.
Tutması güç mü güç,
Adı üçtür, üç.

KARPUZ

Dışı yeşil, içi kırmızı,
Meyvelerin yıldızı.
Dilimledim ince ince,
Yiyelim oyundan önce.
Şeker karpuz kan mı kan,
Yemeyen çıksın oyundan.

TEKERLEMELER

EBE

Ebe ebe gel bize,
Uzaktan vur elimize,
Gel eğer vuramazsan,
Hayat ebesin ebe.

ÇARŞAMBA

Bizim yakın akraba,
Çabuk gelir Çarşamba.
Her akşam takur tukur,
Çarşaf dokur Çarşamba.
Hem okur hem dokur,
Çalışkandır Çarşamba.

AYI

Dağda, ormanda gezer,
Armudu, balı sezer.
Et bulur, ot bulur,
Yutar hapır hupur.
Bizim ton ton ayıcık,
Yemez abur cubur.

ELMA

Elma dalını eğmiş,
Eęmiř te yer deęmiř.
Dilim dilim soyarım,
Bir tabaęa koyarım.
Elma yiyen allanır,
Ağzı dili ballanır.

SALI

Salı sallanır gelir,
Dili ballanır gelir.
İstedi mi oyuncak,
Kuralım salıncak.
Allanır pullanır,
Bir güzel sallanır.

PERŞEMBE

Evelemez develemez,
Deve kuşu kovalamaz.
Yanakları pembe pembe,
Oynar her g¼n k¼rebe.
Haftada bir kerecik,
Ebe olur Perşembe.

TEKERLEMELER

HASTA

Hasta hasta,
Çorbası tasta,
Annesi kalasta,
Babası Maraş'ta,
Ablası Kars'ta,
Kardeşi Mars'ta,
Eeee, kim verecek bize pasta.

NAR

Masal masal matlamış,
Narlar dalda çatlamış.
Çarşıdan aldım bir tane,
Eve geldim bin tane.
İçi mercan dolu nar,
Yemesem bana kızar.

CUMA

Kim kime dum duma,
Curcuna da curcuna.
Gelir gelmez Cuma,
Yuva yapmış avucuma.
Kuşlar konar usulca,
Can katar canımıza.

HOROZ

Mesel mesel metten,
Top sakalı etten.
Bizim çil horozcuk,
Çocuk mu çocuk.
Her sabah çınlar sesi,
Uyandırır herkesi.

GÜLE GÜLE ÖLÜRSÜN

Babam yoğurt getirdi,
Kedi burnunu batırdı,
Kedi seni tutarım,
Bıyığını yolarım,
Devrek'in kilidi,
Sana vuran kim idi,
Amcam oğlu Musacık,
Kolu budu kısacık,
Şimdi gelir görürsün,
Güle güle ölürsün.

ELMA ATTIM DENİZE

Elma attım denize,
Gidiyor yüze yüze.
Ben vuruldum Filiz'e,
Filiz akın.
Evi yakın,
Onu seven Cüney tarkın.
Kın kın kın,
Kına gecesi.
Si si si,
Simitçi çi çi çi.
Çiğ köfte te te te,
Telefon fon fon fon.
Fan fi li fon,

KİRAZ

Alçacık tepesi var,
Kırmızı küpesi var.
Dal ucunda al kiraz,
Ağzımızda bal kiraz.
Sepet sepet getirdim,
Herkeslere yedirdim.

AYVA

Sarı sarı sarkar,
Düşerim diye korkar.
Ne bakla, ne baklava,
Ayvadır canım ayva.
Hopla haydi hopla,
Daldan ayva topla.

EYLÜL

Süslü püslü Eylül,
Bahçelerde bülbül.
Süzüm süzüm süzülür,
Üzüm üzüm üzülür.
Şimdi gelir görürsün,
Güle güle ölürsün.

EŞEK

Deh deh dehlerim,
Su başında eğlerim.
Hem şimşek hem döşek,
Pek akıllı bizim eşek.
Dokuz deveye yeter,
Gece gündüz gider.

AĞUSTOS

Boynunda bir termos,
Cır cır öter Ağustos.
Ne tıslar, ne toslar,
Tozu dumana katar.
Ahlara vahlara,
Paydosta paydos.

KIRMIZI PAZARTESİ

Elinde gümüş tepsi,
Tez gelir pazartesi.
Yanakları kırmızı,
Günlerin yıldızı.
Pasta ver bir tepsi.
Yoksa atar tepesi.

OCAK

Şıkıdak şıkıdak,
Koşturur köşe bucak.
Yılda bir kanatlanır,
Ara sıra sakatlanır.
Atlı Ocak, tatlı ocak,
Büyük adam olacak.

FİL

Efendim de efendim,
Fındık fıstık vereyim.
Diller döktüm diller,
Kafese girmez filler.
İşte böyle çocuklar,
Deveden büyük fil var.

PAZARTESİ

Aparlacık toparlacık,
Yola düşer tık tık.
Şekerlenir, tekerlenir;
Pazartesi tez gelir.
Açılınca perdesi,
Çın çın eder sesi.

ARI

Dağdan gelir hop hop,
Ayağında altın top.
Vızır vızır vızıldar,
Petek petek bal yapar.
Arıcık toplar getirir,
Kendi yemez yedirir.

FINDIK

Tombul tombulcuk,
İçi katık, dışı kabuk.
Kilitli sandık açılsın,
Fındıklar saçılsın.
Hem besler, hem ısıtır,
Yiyelim çtır çtır.

TAVŞAN

Şu hendekte bir tavşan uyuyordu, uyuyordu,
Var mı sana sataşan senin ile uğraşan,
Tavşan kaç, tavşan kaç, tavşan kaç.

BONCUK CUMA

Boncuk gibi gözleri var,
Baltan tatlı sözleri var.
Can Cuma, canım Cuma,
Sarılır hemen boynuma.
Nar tanesi, nur tanesi,
Günlerin bir tanesi.

UÇAN PAZAR

Alaca bulaca Pazar,
Kuş gibi uçar da uçar.
Pır ağaca, pır yamaca,
Sığmaz ele avuca.
Kapıları pıt acar,
Kapamadan kaçar.

MART

Mart gelir şakır şakır,
Ayakları gümüş bakır.
Kapılardan baktırır,
Kazma kürek yaktırır.
Haydi Mart Martlasın,
Kahkahalar patlasın.

KUZU

Dede bak minik kuzu.
Me me diye meliyor.
Önüne ot koymuşsun.
Oysa meme istiyor.
Cici kuzu meleme.
Nine mama yapıyor.
Yo yo korkma inekten.
Tosuna mö mö diyor.

BAYKUŞ

Baykuş baykuş derler,
Görmeyi çok isterler,
Kibar kuş olsa,
Selam verir.
Özür dileriz bay baykuş,
Gözlerin görmüyormuş.
Sana da takalım bir gözlük,
Benimki gibi.

BALIK

Kanadı var, uçamaz,
Karada da kaçamaz.
Oynamaya can atar,
Suda çalım satar.
Ah balık, vah balık,
Kimi zaman da alık.

KOYUN

Ot yemiş, etlenmiş,
Su içmiş, sütlenmiş.
Duvara bağlı koyun,
Eti, sütü yağlı koyun.
Kınalı koyun gitti,
Bizim oyun bitti.

SENİN BAŞIN

Biberler, biberler,
Merdivenden inerler,
Elimi kestir kan çıktı,
Karpuzu kestir bal çıktı,
Kız senin başın kel çıktı.

MAYIS

Altın tas, gümüş tas,
Ayağını yere bas.
Yıldan yıla allanır,
Ağzı dili ballanır.
Allı pullu Mayıs,
Misler saçır mis mis.

KEDİ

Üşüdü, dondu soğuktan,
Fare tuttu kovuktan.
Bizim mırnav kedi,
Serilip yatar şimdi.
Horul horul uyur,
Mırıl mırıl konuşur.

VAK VAK

Vak vak kardeş vak dedi,
Kurbağa vırak dedi,
Bunu duyan avcılar,
Ördeğe tak tak dedi.

TIRTIL

Sabah kalktım,
Pencereyi açtım,
Bahçede tırtıl,
Yaprakları yiyor.
Kıtır kıtır,
Pis tırtıl,
Hain tırtıl,
Neden yedin?
Bizim yaprakları
Kıtır kıtır,
Bende seni yiyeyim mi?
Çıtır çıtır...

PORTAKALI SOYDUM

Portakalı soydum,
Baş ucuma koydum,
Ben bir yalan uydurdum,
Duma duma dum,
Kırmızı mum,
Dolapta pekmez,
Yala yala bitmez,
Aşecik cik cik cik,
Fatmacık cık cık cık,
Sen bu oyundan çık.

O PİTİ PİTİ

Ooo, piti piti,
Fay makarına içi may,
İki may may may,
Anne kay kay kay,
Bunca ebi ebi ebi,
Bunca lis lis lis,
Astinolis.

HIKICIK, MIKICIK

Liralarım döküldü,
Toplayamadım,
Hanım kız geldi,
Saklayamadım,
Hıkıcık, mıkıcık.

SAFİNAZ

Safinaz finaz,
Yanıma gel biraz,
Ne yapacaksın beni,
Seviyorum seni.
Sevdiğim erkek sarışın olmalı,
Gözleri mavi denize bakmalı,
Evin önünde taksi olmalı,
Taksinin rengi sarı olmalı,
Nikâhımızı vali kıymalı,
Valinin adı zeki olmalı.
Ah dedem dedem,
Dedemin karısı ninem,
Ah ninem ninem,
Ninemin kızı annem,
Ah annem annem,
Annemin kızı ben,
En sevdiğim arkadaşım sen.

ÇEKİRDEKÇİ ÇETİN

Çekirdekçi çetinin,
Çekoslovak çevirmeni,
Çelik gibi çekmecenin,
Çengelini çevirmedi.

ÇOCUK

Bir gün bir gün bir çocuk,
Eve de gelmiş kimse yok,
Açmış bakmış dolabı,
Şekerde sanmış ilacı,
Yemiş yemiş bitirmiş,
Akşama sancı başlamış,
Kıvrım kıvrım kıvranmış,
Yaptığından utanmış.

OYUN

Kutu kutu pense,
Elmamı yerse,
Arkadaşım Ayşe,
Arkasını dönse.

TEKERLEMELER

KIZ

Üşüdüm, üşüdüm soğuktan,
Bir kız çıktı kâğıttan.
Kız bulgur kaynatır,
Dedem sakalını oynatır.

ÇOCUK

Şu çocuğu,
Gıdıklasak da,
Güldürsek mi?
Yoksa gıdıklamasak da,
Güldürmesek mi?

BİRİNCİ

İnci, minci, kim birinci,
Çarşıdan aldım, pirinci,
Benim babam birinci.

TEKERLEMELER

PERŞEMBE

Evelemez develemez,
Deve kuşu kovalamaz.
Yanakları pembe pembe,
Oynar her gün körebe.
Haftada bir kerecik,
Ebe olur Perşembe.

* * *

Al şu takatukaları, takatukacıya götür.
Takatukacı takatukaları takatukalamazsa,
Takatukaları takatukatmadan geri getir.

* * *

Eller pekmezlenmiş de biz pekmezlenmemişiz.

* * *

Bir berber bir berbere, "Bre berber, gel beraber, bir berber
dükkânı açalım." demiş.

* * *

Yağmur yağarsa raylar ıslanır, yağmur yağar saraylar ulanır.

* * *

İncik, mıncık,
Sen dur, sen çık!

* * *

TEKERLEMELER

Delmişler, takmışlar,
Bunu böyle yapmışlar.
Delmeyelerdi, takmayalardı,
Bunu böyle yapmayalardı.

* * *

Bir ikidir, bir, iki,
Beş altındır, beş, altı,
İnanmazsan say da bak,
On altı, on altı.

* * *

Mini mini birler,
Çalışkan ikiler,
Tembel üçler,
Dayak yiyen dörtler,
Beşler makine gibi işler,
Altılar altını çaldılar,
Yediler yemeğimi yediler,
Sekizler seksek olup gittiler,
Dokuzlar doktor olup gittiler,
Onlar kırmızı donlar...

* * *

Acaba sarımsaklasak da mı saklasak samanı,
Sarımsaklamasak da mı gelir zamanı,
Sarımsaklamasak da gelirse zamanı,
Niye sarımsaklayalım o zaman samanı.

Âdem madene gitmiş. Âdem madende badem yemiş.
Mademki Âdem madende badem yemiş, niye bize getirmemiş.

* * *

Aliş'le Memiş mahkemeye gitmiş; mahkemede mahkemeleşmiş-
ler mi, mahkemeleşmemişler mi?

* * *

Be birader buraya bak, başı bereli burma bıyıklı bastıbacak bayan
berberiyle bizim Bedri bey birlikte bir pirinci birinci buluşta birbi-
rine dizip Bursa pazarına indi.

* * *

Bir pirinci birinci buluşta bir inci gibi birbirine bağlayıp, Perlepe
berberi bastıbacak Bedri ile beraber Balıkesir pazarına parasız gi-
den bu paytak budala, babası topal Badi'den biberli bir papara
yedi.

* * *

“Ebe ebe nerede, su doldurur derede, dere boyu çalılık, şu ebe
ne de alık, ebe suya dalamaz, araba da bulamaz, ene mene dos-
tum, ben sana küstüm, armudu kestim, tavana astım, tap dedi
düştü, kargalar üşüştü, bu da bana düştü.”

* * *

Dört deryanın deresini dört dergâhın derbendine devrederlerse,
dört deryadan dört dert, dört dergâhtan dört dev çıkar. Paşa tası
ile beş has tas kayısı hoşafı. Zaman saman satar, saman zaman
satar.

TEKERLEMELER

Ocak kıvılcımlandırıcılardan mısın, kapı gıcırdatıcılardan mısın?
Ne ocak kıvılcımlandırıcılardanım, ne kapı gıcırdatıcılardanım.

* * *

Bu çorbayı nanelemeli mi de yemeli, nanelememeli mi de yemeli?

* * *

Bu ekşi eski ekşi.

* * *

Bu mumcunun mumu umumumuzun mumudur.

* * *

Bu pikap, şu pikap, o pikap.

Cüce çinici Celali Hoca gizlice marpuççular içindeki züccacıyelere gidip içi Çince yazılı cicili bicili cam çubukları cepçeğizine indirmiş.

* * *

Çatalca'da başı çıbanlı topal çoban, çatal sapan yapar satar.

* * *

Dört deryanın deresini dört dergâhın derbendine devrederlerse, dört deryadan dört dert, dört dergahtan dört dev çıkar.

* * *

Elalem ala dana aldı; aladanalandı da biz bir ala dana alıp aladanalanamadık.

TEKERLEMELER

Eller bazlamalandı da, biz bazlamalanamadık.

* * *

Gökten bir damla düştü, şıp benim alnıma, şıp anamın alnına, şıp benim alnıma, şıp anamın alnına...

* * *

İki kel kör kirpinin yırtık kürkünü dişi kel kör kirpinin yırtık kürküne eklemişler.

* * *

İndim dereye sarul seke teke çepiç tek otlarlar. Dedim, "Niçin sarul seke teke çepiç tek otlarsınız?" Dedi, "Bizim soyumuz sopumuz torumuz topumuz sarul seke teke çepiç tek otlarlar."

* * *

İt iti itti, bit iti itti, it biti itti. Bit gitti, it gitti. İtti, bitti, gitti.

* * *

Şu karşıda bir dal, dal sarkar kartal kalkar, kartal kalkar dal sarkar, dal kalkar kantar tartar.

* * *

Kırk küp, kırkının da kulpu kırık küp.

* * *

Kırk kanatlılardan Kırklarelili kırkayak kırkıdayarak kırık kırak yerken kırık kanadına kırıntılar döküldü.

TEKERLEMELER

Sizin damda var, beş boz başlı beş boz ördek,
Değirmene girdi köpek,

Bizim damda var beş boz başlı beş boz ördek,
Değirmenci çaldı kötek.

Sizin damdaki beş boz başlı beş boz ördek,
Hem kepek yedi köpek,

Bizim damdaki beş boz başlı beş boz ördeğe,
Hem kötek yedi köpek.

“Siz de bizcileyin beş boz başlı beş boz ördek misiniz?” demiş.

* * *

Şemsipaşa Pasajı’nda sesi büzüşesiceler.

* * *

Bizde bize biz derler, sizde bize ne derler?

* * *

Gül dibi bülbül dili gibi, gül dibi bülbül dili.

* * *

Pireli peyniri perhizli pireler tepelerse pireli peynirler de pır pır pervaz ederler.

* * *

Nankör nalbant nalları nallamalı mı, nallamamalı mı?

* * *

Az kaz, uz kaz, boyunca kaz.

* * *

TEKERLEMELER

İşlek işlemeci, işlemeli işleri işlikte işleyerek işletmeciye işyerinde izletti.

* * *

İlgarcı ılgar, ılıngillerin ılgancırı ılgalayarak, ılıgt ılıgt ılıglardı.

* * *

Pısırik pırlak pırnallıklarda pırnallanırken pılı pırtısını pısırik pıtraklara pıtır pıtır pırtlattı.

* * *

Üçüncü üçkâğıtçı, üçetek üçleşerek üçteker arabayla süzüm süzüm süzülen süzgeçleri süzdü.

* * *

A be kuru dayı ne kuru sarı darı bu darı, a be kuru dayı.

* * *

Sen seni bil, sen seni, bil sen seni, bil sen seni, sen seni bilmezsen patlatırlar enseni.

* * *

Getirince el getirir, yel getirir, sel getirir; götürünce el götürür, yel götürür, sel götürür.

* * *

Bu tesbihi imamelemeli mi, imamelememeli mi?

* * *

Çekoslovakyalılaştıramadıklarımızdan mısınız?

* * *

Şu duvarı badanalamalı mı badanalamamalı mı?

* * *

Şu köşe yaz köşesi, şu köşe kış köşesi, ortada su şişesi.

* * *

Bu yoğurdu sarımsaklasak da mı saklasak, sarımsaklamasak da mı saklasak?

Bu yoğurdu mayalamalı da mı saklamalı, mayalamamalı da mı saklamalı?

* * *

Bu tarlayada bi şinik kekeremekere ekmişler.

Bu tarlaya ekilen bi şinik kekeremekereye bozala boz başlıklı pis porsuk dadanmış.

Bu tarlaya ekilen bi şinik kekeremekeye dadanan bozala boz başlıklı pis porsukdiğer tarlaya ekilen bi şinik kekeremereye dadanan bozala bozbaşlıklı pir porsuğa demiş ki:

“Sen ne zamandan beri bu tarlaya ekilen bi şinik kekeremekereye dadanan bozala boz başlıklı pis porsuksun?”

O da buna cevaben, “Sen ne zamandan beri bu tarlaya ekilen bi şinik kekeremekereye dadanan bozala boz başlıklı pis porsuksan, ben de o zamandan beri bu tarlaya ekilen bi şinik kekeremekeye dadanan bozala bozbaşlıklı pis porsuğum.” demiş.

TEKERLEMELER

Üç tunç tas has hoş hoşaf.

* * *

Üstü üç taslı taç saplı üç tunç tası çaldıran mı çabuk çıldırır, yoksa iç içe yüz ton saç kaplı çanı kaldıran mı çabuk çıldırır.

* * *

Masal masal mas, Osman'ın başı kel. İner kuyuya çıkmaz, Olur ona altı ay yaz.

* * *

Bir tarlaya kemeken ekmişler.

İki kürkü yırtık kel kör kirpi dadanmış.

Biri erkek kürkü yırtık kel kör kirpi,

Öteki dişi kürkü yırtık kel kör kirpi.

Kürkü yırtık erkek kel kör kirpinin yırtık kürkünü,

Kürkü yırtık dişi kel kör kirpinin yırtık kürküne;

Kürkü yırtık dişi kel kör kirpinin yırtık kürkünü,

Kürkü yırtık erkek kel kör kirpinin yırtık kürküne eklemişler.

KIZDIRMAK İÇİN SÖYLENEN TEKERLEMELER

Oymak ağız, fındık burun,
Üzüm göz, kalem kaş,
Tahta alın,
Kabak baş.
Çarık ağız, sopa burun,
Patlak göz, çatma kaş,
Araba kapısı,
Yaba sapı,
Kolda taşı,
Elde aşı,
Bitli başı.
Dişsiz ördek,
Araba kapısı,
Gıç, gıç, gıç.

TEKERLEMELER

HIZLI SÖYLEMELER (TEKERLEMELER)

Bir dalda iki kartal,
Biri yaşlı kartal,
Biri genç kartal.
Genç kartal dal vurur,
Yaşlı kartal dal çeker.

* * *

Ocak başında büyükanne,
Çorap, şala yün tarıyor.
Kara sığır yavrusunu yalıyor,
Annem babama çorap yamıyor.
Yemeli, içmeli,
Saçmalamamak.

* * *

Aşağıdan gelir topal çoban,
Yapar satar çatal saban.
Niçin yapar satar,
Topal çoban çatal saban.

* * *

TEKERLEMELER

Bizim bahçede çok fazla kara pazı büyür,
Bıı kara pazıları kara,
Pazılayacak mısın?
Kara pazılayacaksan,
Kara pazılat,
Kara pazımayacaksan,
Kara pazılatma!

* * *

Nereden (yukarıdan) iki damla damlıyor,
Biri benim alınma damlıyor,
Biri annemin alınma damlıyor.
Üç tas kayısı hoşafı.

* * *

Şu karşıdaki dağda iki tilki,
Biri erkek, biri dişi...
Erkek kürkü yırtık tilkinin kürkünü,
Dişi kürkü yırtık tilkinin kürküne mi yamamalı?
Dişi kürkü yırtık tilkinin kürkünü,
Erkek kürkü yırtık tilkinin kürküne mi yamamalı?

* * *

Kırk kulplu küp,
Kulpu kırk küp.

* * *

El elini tutar, el de yüzü,
Yüz ise gözü tutar, göz ise sözü.
Gözü yoğun sözü yok.
Sözü yoğun gözü yok.

* * *

Borcum var Beşir Baha'ya,
Kamburumu çıkarıp vardım,
Borcumu verdim,
Vermedim, veremedim,
Dönüp geri giderek,
Düşünceye daldım.
Koyma serin sarayda sarılı, saklı,
Bulur Beşir kart (yaşlı) onu olursa akıllı.
Keçi kuru ot parçasını,
Buldu, ağzına attı,
Sahibi pencereden,
Gülerek baktı.
Önde duruyor kızıl at,
Keçi arkada,
Niçin kuru otu ağzına attı o,
Var ya arpa.
Keçi kuru ot yesin,
Ata arpa.
Çünkü yükün ağırlığını
Atlar çeker.

* * *

TEKERLEMELER

Sık elek, Seyrek elek, Hızlı hızlı,
Uç kelebek.

* * *

Bir dalda iki kartal,
Dal tartar, kartal kalkar.

* * *

Ebeleme, bebeleme,
Dayının kızını sopalama,
Appal, uppal,
Cahil kaybol,
Çık da kurtul.
Elim, belim.
Tahta telim.
Sığırımı sağdım,
İçmek için,
Sığır tekme attı.
Horoz öptü,
Bülbül sana
Selâm söyledi.
Selamı, selami,
Nerede kalmış şu mali?

* * *

Aynık, baynik,
Büyük çaydanlık,
Eski da, ferî da,
Alime köki şerida.

TEKERLEMELER

Yoldan buldum bir iğne,
Vardım verdim anneme,
Annem verdi bir deve,
Bindim gittim dayıma.
Dayım pekmez kaynatır,
Kızlar kaşık oynatır.
Hop hop develer,
Karasu'dan gelirler.
Yağlı yağlı pideler,
Alıp alıp giderler.
Başparmak baş bakar.
Ulam parmak Un eler.
Orta parmak,
Ateş yakar,
Hacı İbrahim,
At bakar,
Küçük bibi,
Kazanın dibini kırar.

* * *

TEKERLEMELER

Eveleme develeme,
Deve kuşu kovalama,
El ver hum ver,
Eski çember (başörtüsü),
Elemeki, helemeki,
Demir teki Seksen iki vızıldayan,
Bozma sopa. Ak kuş, gök kuş,
Boşboğaz dilini kıs.
Davul taktım boynuma,
Çıktım deve yoluna.
Deve yolu bit pazarı,
Bir pazarında ayı var.
Ayı beni korkuttu.
Kulağımı çınlattı.
Ennan mennan,
Taştan yontulmuş,
Obacık, tepecik,
Kara gözlü köpekçik.

* * *

İnipini inkatori,
Şakir makir pomidori (domatesi),
Azpas, kızıl kas,
Natariya fındık.

TEKERLEMELER

İrlik dirlik,
Dir kancalı,
Fakkafukku,
Fuk kancalık,
Es bes,
Dikkay ses,
Dikkay baba,
Çık da kes.

* * *

Eveleme, develeme,
Deve kuşu kovalama,
Abbeltubbel,
Tazi tuzu,
Berber kızı,
Ne zaman çıkacak?
Yazdan, buzdan,
Bir avuç tuzdan,
Leppey çuval, çık.

* * *

İğne, iğne ucu dövme,
Bel beline beline,
Çam ağacı, çatır keçi,
Ceviz ağacı, uyuz keçi,
Abbel dubbel, yarıl yurul,
Çık da kurtul.

TEKERLEMELER

Havlama, dırlama,
Daima kızını koruma.
Al pul, hop pul,
Çık da kurtul, iğne iğne,
İzzet iğne,
Beliyuvardan bakır iğne,
Şam dedim, köle,
Gümüş dedim, para,
Al aldım, yol aldım,
Ani, yorul,
Çık da kurtul.

* * *

Ebeleme, beleme,
Çeşça cura,
Zenge benge
Araba kapısı,
Tas tus,
Orda barda.

* * *

— Gökte ne var?
— Gök boyunca.
— Yerde ne var?
— Yer boyunca.
— Annen ne pişirdi?
— Kıygaça (yağda kızartılmış hamur),
— Al beni de bir parça.

MASAL TEKERLEMELERİ

Masalların başında sözcüklerin ses benzerliğinden yararlanılarak söylenen yarı anlamlı, yarı anlamsız söz dizileri vardır. Bunlara “tekerleme” denir.

Masal tekerlemeleri birbirleriyle pek ilgisi olmayan, ancak dinleyicinin ilgisini masala çekmek için bir araya getirilmiş sözlerden oluşur. Tekerlemenin asıl güzelliği de, birbirleriyle ilgisiz gibi görünen bu tür sözlerin bir düzen içinde sıralanmasındadır. Bu da bir söz ustalığını gerektirir. Bu ustalık masal anlatanın, yani masalcının ustalığına bağlıdır.

Aslında tekerlemenin masalla hiçbir ilgisi yoktur. Sadece dinleyicinin ilgisini çekmek ve onu masal dünyasına girişe hazırlamak için söylenir. İşte masalcının söz ustalığı da burada başlar. Söylediği tekerlemeyle dinleyenleri neşelendirir. Anlatacağı masala ilgi çeker. Masalının dikkatle ve heyecanla dinlenmesini sağlar.

Kimi masal tekerlemeleri de bilinenlerden birkaçının birleştirilmesinden oluşur. Araya yeni deyim, benzetme ve sözcükler eklenerek yeni biçimlere sokulur.

Şimdi söz ustalığının en güzel örneklerinden biri olan masal tekerlemelerinden sizin için seçtiklerimizi okuyalım. Anlatacağımız masallara bu tür tekerlemelerle yeni renkler katalım.

* * *

Evvel zaman iken, deve tellal iken, saksagan berber iken... Ben anamın beşğini tıngır mıngır sallar iken... İp koptu, beşik devrildi. Anam kaptı maşayı, babam kaptı meşeyi, döndürdüler dört köşeyi. Dar attım kendimi dışarı... Kaç, kaçmaz mısın? Vardım bir pazara. Bir at aldım dorudur diye. Bineyim dedim, at bir tekme salladı bana geri dur diye... Pa-dışahın topları ateşe başladı. Topladım gülleleri cebime koydum darıdır diye. Tozu dumana kattım, Edirne'ye yettim. Selimiye minarelerini belime soktum borudur diye. Yakaladılar beni tımarhaneye attılar delidir diye. Babamdan haber geldi, onun eski huyudur diye. Bereket inandılar, tutup beni saldılar. Neyse uzatmayalım, masala başlayalım...

* * *

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler top oynarken eski hamam içinde... Ben deyim şu ağaçtan, siz deyin şu yamaçtan, uçtu uçtu bir kuş uçtu; kuş uçmadı, Gümüş uçtu. Gümüş uçmadı, Memiş uçtu. Uçar mı, uçmaz mı demeye kalmadı; anam düştü eşikten, babam düştü beşikten... Biri kaptı maşayı, biri aldı meşeyi; dolandım durdum dört köşeyi...

Vay ne köşe bu köşe! Dil dolanmadan ağız varmaz bu işe; bu köşe yaz köşesi, şu köşe kış köşesi, şu köşe güz köşesi, diye iki tekerleyip üç yuvarlar-ken aşağıdan sökün etmez mi Maraş paşası! Hemen bir sarıya bir fare deliği bulup, attım kendimi dışarı; gelgelelim şu mahallenin yumurcakları ha-şarı mı haşarı; bir fiske vurdular enseme, gözlerim fırladı dışarı!

Az gittim uz gittim, dere tepe düz gittim. Çayır çimen geçerek, lale sümbül biçerek; soğuk sular içerek, altı ayla bir güz gittim. Bir de dönüp ardıma baktım ki, ne göreyim, gide gide bir arpa boyu yol gitmişim!

Vay başıma, hay başıma; bu yol bitecek gibi tükenecek gibi değil, ya bir devlet kuşu konsa başıma, ya da alsa beni kanadına kaşına, de-meye kalmadı bir de gördüm ki, ne göreyim? Adıyla sanıyla, yeşiliyle alıyla, Zümrüdüanka dedikleri değil mi? Kafdağı'nın üstünden süzüm süzüm süzülüp geliyor. Bakın hele! Yüzü insan, gözü ahu. Ne maval, ne martaval. İşitilmedik bir masal!

* * *

Bir varmış, bir yokmuş. Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde; deve tellal iken, horoz imam iken, manda berber iken, annem kaşıқта, babam beşikte iken... Ben babamın beşiğini tıngır mıngır salları iken, babam düştü beşikten, alnını yardı eşikten... Annem kaptı maşayı, babam kaptı küreği, gösterdiler bana kapı arkasındaki köşeyi... O öfke ile Top-hane minaresini cebime sokmayayım mı borudur diye... O öfke ile Top-hane güllesini cebime doldurmayayım mı darıdır diye... Orada buldum iki çiftte bir kayık. Çek kayıkçı Eyüp'e...

Eyüp'ün kızları haşarı... Bir tokat vurdular enseme, gözlerim fırladı dışarı... Orada gördüm bir kız... Adı Emine, gittim yanına... Bir tarafı tozluk dumanlık, bir tarafı çayırılık çimenlik, bir tarafı sazlık samanlık... Bir tarafta boyacılar boya boyuyor renk ile... Bir tarafta demirciler demir dövüyor denk ile... Bir tarafta Mehmet Ali Paşa cenk ediyor şevk ile... Anan yahşi, baban yahşi, kurtuldum ellerinden, vardım masal iline.

* * *

Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde... Bu sözün önü var, arkası yok; gömleğimin yeni var yakası yok... Sabır da bir huydur, suyu var tası yok. De gel sabreyle, sabreyle... İyi ama susuzla sabırsız ne yapar? Ya bir kuyu kazar, ya dolaşır çarşı pazar; ben de aç karın, yüksek nalın çıktım pazara, Mevlam uğratmasın iftiraya nazara...

Bir kaz aldım karıdan, boynu uzun borudan! Kendisi akça pakça, eti kemiğinden pekçe, ne kazan kaldı ne kepçe! Kırk gündür kaynatırım kaynamaz.

Hay dedim, huy dedim; bu ne pişmez şey dedim. Bir iken iki olduk, üç iken dört olduk; anan soylu, baban boylu derken kırk olduk; kırkımız kırk ateş yaktık! Kırk gündür kaynatırım kaynamaz. Baktım ki olacak gibi, sofraya konacak gibi değil, eğil dağlar eğil dedik; onumuz huçtekti, onumuz su çekte; onumuz un, odun çekte; haydan geleni huya sattık, unu bulguru suya kattık. Suyu kazana, kazanı yeniden ocağa attık; vay ne kaynattık ne kaynattık... De şimdi kaynar mı, kaynamaz mı derken efendim bu kez başını kaldırıp bize bakmaz mı!

Gayrı pabucunu bırakıp kaçan kaçana! Kanadını kaldırıp uçan uçana! Eh, bir ben miyim kırk kişinin gevşegi? Çıkardım ahırdan boz eşegi vurdum sırtına palanı, çektim yedi yerden kolanı; bindirdim üstüne doksanlık anamı. Boynuna mavi bir boncuk takmadım ama koynuna koydum bir sabırtaş. Sabırtaş, sabırcıktaş deyip geçmeyin öyle! Ne anamın aş, ne gözümün yaş. İtler işin başı, tandırın başı, masalın başı, bu sabırtaş! Verilecek kuluna vermiş, bize de versin Yaradan; haydi dedikoduyu kaldırıp aradan, dinleyin şimdi; sabırlı kim, sabırsız kimdi...

* * *

Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler cirrit oynarken eski hamam içinde... Odunun biri bir odun vurdu kafama... Kafam koptu kalktı gitti sarımsak pazarında sarımsak satmaya... Durur muyum ya, ben de arkasından koştum. O gitti ben gittim, o gitti ben gittim; derken arkasından yetiştim ama bak şu kafaya:

— Ben senin kafan değilim, demesin mi?

— Kafamsın!

— Değilim!

— Kafamsın!

— Değilim! diye atıştık, vuruştuk. Son sonu kadının kapısında buluştuk. Buluştuk ya, bak şu püsküllü belaya, kadı evde yokmuş, mercimek ağacına çıkmış da mercimek topluyormuş...

Ağacın tepesinden bize bağırdı:

— Sizin davanız büyük dava! Kuş kanadı kalem olsa, derya deniz mürekkep; gene ne yazılır, ne biter... Hele kırk tomar kâğıt, kırk kucak kalem getirin de ötesini düşünürüz, dedi.

Bir dediğini iki eder miyiz? Aldık getirdik, bulduk getirdik. Merdiveni de aradık taradık, götürüp mercimek ağacına dayadık, dayadık ya, kadı inerken kırılıvermesin mi mübarek!

Kadı öldü, kafam da bana döndü: Ah kafa, nah kafa; ne çekersem senin elinden çekiyorum...

* * *

Var varanın, sür sürenin... Baykuşu çoktur viranenin... Destursuz başa girenin, geçmez para ile dükkâna girenin, hokka çömleğini başında patlatır Bekri Mustafa... Hak dost, veli dost... Babamdan kaldı bir eski post... Ben dikerim, o sökülür... Arasına bit, pire sokulur... Ufacığı bakla gibi, büyüceği toklu gibi... Tuttum pireyi, İstanbul'a yolladım. Bekledim, bekledim gelmedi. Ardından uşak yolladım.

Kırk kişiyiz... Onumuz odun yarar, onumuz kav çakar, onumuz su taşır, onumuz ateş yakar... Bir de baktık kaz kafasını kaldırmış, kazandan bize bakar... Fare takla tukla... Ne nohut bıraktı bu yıl, ne de bakla... Kahveci kutuyu sakla, tiryaki olmuş o güdük fare...

Fare ovada yedi başağı, sıyrıldı çıktı direktten... Somunu kaptı kürekten... Gözleri büyük çörekten... Dişleri iri oraktan...

Tavandan teker meker... Gözlerime toz döker... İhtiyara bakmaz geçer. Bir oh çekmez mi bizim güdük fare? Tavanda koptu patırtı... Çömlek başına atıldı... Çektim tüfeği avludan... Yah ettim dokuz kilo soğan.

Derken efendim, baldıranlığa daldı kurudur diye... Boz eşek attı çifteyi geri dur diye. Ben tuttum kuyruğundan ileri diye...

Kalktı sıçradı kürek sapına... Gözünü dikmiş çocuk hakkına... Seksen kiloluk pekmez küpüne...

Reçel olup gitti bizim güdük fare... Efendimin ağası... Sivridir külahisi... Uzatmayalım biz bu sözü, başımıza gelir daha belası...

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, bir memleket padişahının kırk oğlu varmış...

* * *

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde deve tellal, pire berber iken... Ben bağda üzüm bekler, derede odun yükler iken, bir varmış bir yokmuş... Masalın yalanı mı olurmuş. O yalan bu yalan, fili yuttu bir yılan; bu da mı yalan, derken; sabahleyin erken, keçiler koyunları tıraş ederken, tahtakurusu saz çalar, sıçan cirit atar iken, çıkmış bir kocakarı ortaya... En sonunda açmış ağzını yummuş gözünü, bir laf etmiş, bir laf etmiş... Bakalım ne laflar etmiş...

* * *

Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde, devler top oynarken eski hamam içinde... Bir havladık, hoyladık; cümle âlemi topladık. Allah'ın kışı tandırın başı olur da kim gelmez? Haylanan da geldi, huylanan da geldi, ahlanan da geldi, ohlanan da geldi. Hele büyük baş, büyük kara kadı, kuru kadı geldi... Kadıyı, dayıyı duyunca; yabanın ördeği, kazı geldi... Ördeği, kazı görünce, bir de çulsuz tazı geldi. Tazının peşinden de görme-mişin oğlu, Kör Memiş'in kızı geldi... Ne etti, ne etti, arkası sökün etti: Kambur Ese, Sarı Köse geldi; biri saltanata, biri süse geldi... Bunları duyar da durur mu ya! Hımhımınan burunsuz, birbirinden uğursuz geldi... Bu iki uğursuzun ardından da ekmediğin yerde biten bir arsız, yüz­süz geldi... Daha daha, sarı çizmeli Mehmet ağa geldi, geldi dertlere deva, gönüllere sefa geldi... Derken efendim, seyrek basandan sık dokuyana, bir taşla iki kuş vurandan her yumurtaya bir kulp takana kadar kim var, kim yok; kimi aç, kimi tok; geldi, toplandı. Toplandı ya, hepsi de başını kaldırıp kaşını yaktı, derken her kafadan bir ses çıktı; başladı her biri bir maval okumaya... Kimi ince eğirip sık dokudu; kimi yukarıdan atıp, aşağıdan tuttu... Kimi tavşana kaç, tazıya tut dedi; kimi ağzını yum, dilini yut dedi... Kimi kâh nalına, kâh çivisine vurdu; kimi süt dökmüş kedi gibi oturdu... Kimi kâhya karı gibi her işe karıştı; kimi gemi azıya alıp birbiriyle yarıştı... Kimi akıntıya kürek çekti; kiminin kırdığı ceviz kırkı geçti... Kimi kırkıdan sonra kaval çaldı; kimi de benim gibi ellisinden sonra masala daldı... Bir var ki, hangisine ne denir? Allah her kuluna bir çene, her çeneye bir gene vermiş, oynatıp duruyor. Laf la peynir gemisi yürümez ama sadece dinlemekle de olmaz; laf ebeleri adamı aptal yerine korlar; bari ben de birini çekip, çekiştireyim dedim ya, ne haddime! Yetmiş iki millet burada, sade bir Keloğlan yok ortada... Yüz yüzden utanır, ötekileri dilime dolayacak değilim ya, ben de tuttum Keloğlan'ın yakasından; bakın ne deyip durdum arkasından:

Bir varmış, bir yokmuş; Allah'ın kulu çokmuş, çok söylemesi günahmış. Develer tellal iken, keçiler berber iken, bir memleketin birinde bir kocakarı, kocakarının da bir kel oğlu varmış

* * *

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler cirit oynarken eski hamam içinde... Dırıltıydı, mırıltıydı, raftan fincan düştü kırıldıydı, hem de ne fincan ya! Dedemin dedesinin dedesinden kalma kulpu kırık, kenarı yok, şu ahım şahım fincan... O akşam ne cezveyi köpürdetebildim, ne kahveyi höpürdetebildim. Bakın hele, şu ettiği yetmiyor muş, kırdığı kırkı geçmiyormuş gibi, bir de karşıma geçip oh çekmez mi ya bizim güdük fare!.. Kızmayın benim canım efendim, bu farenin derdinden bittim, tükendim. Benim gibi bir yalınkat adam değil, kambur felek, kadife yelek bile dayanamaz buna. Bir gece değil, beş gece değil, her gece bu, kuyruğunu yay ediyor, unu bulguru pay ediyor, yağı kıymayı zay ediyor... Öyle ya, hani han, hani harman? Evimizin ardı tarladır, ekini kor, bize zorlatır, karanlıkta göz parlatır ama gelgelelim, kaçak dövüşüne metin, ne var ne yok teslim ettik bütün, bacamızdan çıkmaz oldu tütün, gayri ya bu fare durur, ya biz. Bu gece düşündüm taşındım, tatlı tatlı kaşındım, baktım ki olur gibi, olacak gibi değil, ne yapıp yaptım yine, telli pullu bir arzuhal yazdım kediye; dilediğim yerini bulursa kilerde nöbet bekleteyim diye...

* * *

Masal masal maniki,
Yolda saydım on iki,
On ikinin yarısı,
Tilki, çakal karısı.
Masal masal martladı,
İki fare atladı,
Kurbağa kanatlandı,
Tos vurdu bardağa,
Çocuk çıktı çardağa.
Masal masal maniki
Kuyruğu var on iki,
Kuyruğunda beni var,
Kulağında çanı var.

* * *

Bir varmış bir yokmuş... Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde develer tellal iken, pireler berber iken ben babamın beşiğini tıngır mıngır salları iken birden ip koptu beşik devrildi. Babamın kafası yarıldı. Eyvah, kaç kaçabilirsen dön köşeyi. Neyse sözü fazla uzatmayalım, masaldır bunun adı, tadını kaçırmayalım...

* * *

... Koştu, eve vardım: “Baban doğdu” dediler, kucağıma bir yumurta verdiler. Yumurta elimden düştü, içinden kocaman horoz çıktı, sokağa kaçtı.

Kovalamaya başladım. Taş attım değmedi. Ceviz attım... Cevizden bir kocaman ağaç bitti. Üstündeki cevizleri düşüreyim diye taş attım, değmedi. Toprak attım; ağacın başı tarla oldu. Kimi dedi: “Buğday ek”, kimi dedi: “Karpuz ek”

Karpuz ekтім. Öyle karpuz verdi ki tarla, develer taşıyamadı. Karşıma bir adam çıktı: “Karpuzundan versene” dedi. Bir karpuz verdim, bir ordu yedi, yarısı arttı... Ben de bir karpuz keseyim, dedim. Keserken çakım içine kaçiverdi. Elimi soktum, alamadım. Gözümü soktum, görmedim. Kendim girdim, yedi sene aradım, bulamadım. Yedi sene gezdim, dolaşım, sonunda karpuzun kapısına ulaştım.

Vay anam karpuz, evin köyün yıkılası karpuz...

Bir yanı sazlık samanlık,

Bir yanı tozluk dumanlık,

Bir yanında demirciler demir döver denk ile,

Bir yanında boyacılar boya boyar binbir çeşit renk ile,

Bir yanında Osmanoğlu cenk eder top ile tüfenk ile...

* * *

Çıktım tavan arasına bir kırık sandık buldum.
Açtım baktım: İçinde bir kırık altın,
Almayacaktım ama aldım sarıdır diye,
Oradan gittim İstanbul'a bir kâse yoğurt aldım durudur diye,
Dokuz yüz doksan testi su kattım borudur diye,
Tophane güllelerini cebime doldurdum darıdır diye,
Nacağı aldım Kapalıçarşı'ya daldım korudur diye,
Akdeniz'e girdim kıyıdır diye,
Ortasına bastım kuyudur diye,
Selimiye Camii'nin duvarına dayandım yalıdır diye,
Ahırdağı'na bir tekme vurdum "Geri dur!" diye,
Üçlük beşlik verdiler beğenmedim iridir diye,
Sade Osmanlı lirası verdiler almadım sarıdır diye,
Beni aldılar tımarhaneye götürdüler delidir diye,
İki adam geldi şahitlik etti veli oğlu velidir diye,
Tımarhaneyi dürdüm katladım sırladım halıdır diye,
Beş on copa vurdular yeridir diye,
Beni padişaha bildirdiler delidir diye,
Padişaktan ferman çıktı "Bırakın onu eski huyudur!" diye,
Ferman aldım cadde boyu gidiyordum,
Bir boz eşek gördüm takıldım peşine,
Eşek bana bir tekme vurdu geri dur diye.

* * *

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, deve tellal, pire berber
iken, ben dayımın beşiğini tıngır mıngır salları iken, aşağıdan:

— Tutun da, vurun da! diye bir gürültü kopmaz mı?

— Eyvah, dedim. Şimdi bunlar susmazlar, dayımı uyutmazlar.

İki kalktım, bir hopladım. Yüz ayak merdiveni bir çırpıda atladım.

Baktım, bir kuru kalabalık.

— Nereye gidiyorsunuz böyle? dedim.

— Hak aramaya gidiyoruz, dediler.

Neyse, katıldım ben de içlerine, vardık koca şehrin birine. Aradık taradık, hakkımızı bulduk. Meğer o da pire değil miymiş?

Bindim pireye, vardım Tire'ye. Pire gider çatır çutur, hak sahibine balta getir. Bak şu pirenin işine, yular bağladım dişine. Gören şaştı, duyan şaştı, Üsküdar vapuru Beşiktaş'ı aştı.

Tuttum pirenin birisini, kırdım ufağını irisini, davula geçirdim derisini, kaytan yaptım kuyruğunu.

Sonra sırtına vurdum palanı, altından çektim kolanı, dinleyin bakalım bendeki koca yalanı...

* * *

Handadır handa, bir kara manda,
Üç yüz yaşındaydım evvel zamanda,
Mavi çadır gerilmiş, duydum pazar kurulmuş,
Vurdum karıncaya palanı,
Kırk yerinden bağladım kolanı,
Sardım sırtına seksen sekiz çuval soğanı,
Vardım pazara,
Vay ne pazar ne pazar, güzeller durmaz gezer,
Kırlangıçlar terzi, köpekler kalaycı, tilkiler tüccar,
Buldum bir köşe, başladım işe,
Soğan sarımsak satarken,
Terazimin kolu kırıldı bir güzele bakarken,
Kurbağa kanatlandı gitti gelin getirmeye,
Gelin çıktı çardağa, çat yerleşti bardağa,
Masaldır bunun adı, dinlemekle çıkar tadı.

* * *

Evvel zamanda, yoksullar handa,
Beyler, konağında yaşarmış.
Buna öfkelenim,
Bir hayli söylendim,
Aldım başımı çıktım dışarı,
Görmeyin gidişimi,
Bakmadan sağa sola,
Düştüm bir yola.
Az gittim, uz gittim,
Dere tepe düz gittim,
Çayır çimen geçerek,
Arpa buğday biçerek,
Soğuk sular içerek,
Altı ay bir güz gittim,
Yürüdüm, yürüdüm vardım bir bağa,
Daldım bir konağa,
Vay sen misin dalan,
Kimi kolumdan tuttu kimi bacağımdan,
Attılar beni bir dağa,
Zoruma gitti başladım ağlamaya,
Karşıma çıktı bir derviş,
Derviş amca dedim bu ne iş?
Kuru idim ıslandım sel beni neyler,
Bulut oldum uslandım,
Yel beni neyler?
Vay gidi dünya,
Kimi güler, kimi söyler,
Kulak verin bu masala,
Keloğlan ne iş tutar, n'eyler

TEKERLEMELER

- SON -